

»Är vi ett twitterinlägg ifrån Armageddon?«

Så ställde en BBC-journalist frågan härförnyligen.

Är vi så nära att likt skotten i Sarajevo något oväntat sker, oreflekterat, idag kanske ett twitterinlägg, som utlöser en serie okontrollerbara motsättningar, under vilkas pulserande drivkraft intressen, narcissism och låsningar eskalerar den ena eller andra konflikten, tills dess skyttegravsdöd, förintelse och undergång följer i ostoppar logik?

Václav Havel, tjeckoslovakisk disident och president, skrev i en av sina berömda essäer om fjärlseffekten. En handling på andra sidan klotet kan få oanade konsekvenser på vår sida. Det är upp till oss att initiera och hantera vågrörelserna. Till vad han hoppades på inte bara för Europa utan redan då för planeten. Eller måste vi utstå det som sker om vi släpper efter och förlorar kontroll. Ingen människa är en ö, diktade John Donne.

Ären före 1914 förlorade de europeiska makterna kontroll. Den folkliga internationalistiska solidariteten var för svag. Världen snubblade in i Världskriget, "sömngångaraktigt", i det klassiska omdömet. Bland de förfärande krigshandlingarna utlöstes de kemiska vapnens utsägliga grymhet – en föräring om den kommande Förintelsen. I närtid har vi sett det som ägt rum under Assad i Syrien och under Saddam i Irak, brott mot de yttersta normerna. Och vi – det

Allierade soldater på västfronten under första världskriget, på ett slagfält söndersprängt av granater.

internationella samfundet – har fortfarande inte kontroll, trots konventioner och hårt diplomatiskt arbete.

Freden 1918 – den europeiska nyordning som också hade sådan betydelse för vår Östersjövärld och som uppmärksammas under Östersjöfestivalen – tog två vägar. En var konstruktiv. Självständighet för Finland, Estland, Lettland, Litauen, Polen och Tjeckoslovakien, och andra. Inte bara Nationernas Förbund, men också Kellogg-Briand-överenskommelsen 1928 om att för alltid avstå från krig. Men ett annat spår dominerades av revanschism, vilseleddes av ekonomisk blindhet och öppnade vägen för nästa krig. Vet vi idag att vi inte upprepar historiens misstag? Kan ett twitterinlägg bli ett ondskefullt vingslag.

Ären före första världskriget skrev Arnold Schönberg sitt körverk, *Friede auf Erden* (uruppfört 1911), en av Östersjöfestivalens höjdpunkter. Det bygger på en dikt som för-

fattats av en nära vän till Bertha von Suttner, fredspristagare redan 1905 för boken *Ned med vapnen*.

En avgörande referens var säkerligen Immanuel Kants *Om den eviga freden*. Kant, en filosof från Königsberg, dagens Kaliningrad vid Östersjöns rand, mötte problem som hur man går över stadens sju broar utan att gå över någon bro två gånger. Men han fokuserade sitt sinne och sin oro på om förnuft kan vinna över instinkt, omdöme över drift. Hans övertygelse om hur vi kan uppnå fred formulerades i en liten skrift som inspirerat och inspirerar än, men också avfärdats för sin idealism.

Intressen bestämmer, säger den kanske starkaste statsvetenskapliga skolan. Och många ekonomer skulle stödja det med empiriskt underbyggd analys. Psykoanaly-

sen blottlägger våra drivkrafter men ger också hopp om att vi har kraftkällor till att välja väg, genom samtal, reflektion, med andra.

Hur viktigt är inte det, särskilt idag, när korruptionens makt genom oligarker och algoritmer dominerar politisk diskurs. Från USA till Ryssland till Kina och till mindre och mellanstora länder, som Turkiet, är lockelsen till självgod, otyglad oligarkisk makt stor. Vår vardag invaderas av allt mer komplexa problem i sociala medier där frågan ställs om du själv bestämmer över din reflektion eller om algoritmen gör det.

Thukydidens, grekisk historiker, förde fram idén att när en etablerad makt hotas av en stigande makt (då utmanade Sparta Aten), väljer den äldre makten konfrontation. Krig följer. Ingen vinner. Statsvetare debatterar om vi är i detta läge eller inte. Nya globala utmanare saknas inte. Håller våra institutioner? De skapade vi ju just för att moderera förändring till allas bästa.

Schönbergs *Friede auf Erden* uppförs under Östersjöfestivalen tisdag 28 augusti i konserten ERIC ERICSON 100 ÅR.

FOTO: AVT BILD

Vi vill att Sveriges fritidsbåtar använder mindre bottenfärg

På sommaren ger vi oss gärna ut till sjöss med båt. Badar, har picknick på en klippa eller seglar mot öppet hav. Men något som många båtägare kämpar med är ihärdiga, små havstulpaner som sätter sig på båtbottnen, minskar farten och ökar bränsleförbrukningen. Många båtägare använder bottenfärg med biocider för att skydda sin båt mot detta lilla kräftdjur. För att underlätta för båtägare att sluta använda bottenfärger finns därför tjänsten Havstulpanvarningen som varnar båtägarna om när påväxten av havstulpaner börjar längs Sveriges kust.

Havstulpanen är ett litet kräftdjur som lever i salt och bräckt vatten och börjar sitt liv som en liten frimmande larv. När larven hittat en fast och slät yta under vattnet sätter den sig fast och bildar ett skal som till början är tunt och skört, men blir med tiden starkt och hårt. Havstulpanerna är inte uppskattade av båtägare då de skapar friktion mot vattnet och resulterar i lägre fart, högre bränsleförbrukning och avgasutsläpp. Om man vet när havstulpanerna börjar sätta sig fast är de lätta att tvätta bort. Har de däremot fått växa till sig och sitta för länge krävs mycket hårdare arbete för att få bort dem.

Havstulpanvarningen är en gratistjänst som meddelar båtägare via sms när havstulpanerna börjar sätta sig fast på båtbottnar inom olika geografiska områden. Syftet med varningen är att hjälpa båtägare att använda biocidfria alternativ för att hålla sin båtbottnen ren istället för att måla den med miljöpåverkande bottenfärg.

Tjänsten drivs av Svenska Båtunionen med hjälp av frivilliga havstulpanobservatörer. Observatörerna finns längs Sveriges östersjökust och rapporterar om havstulpanernas tillväxt genom att läsa av mätplattor som är placerade vid deras hemmabryggor. När tillräckligt många rapporter om att havstulpanerna satt sig fast inom ett område kommit in skickas en havstulpanvarning ut.

Havstulpanvarningen är en del sajten Båtmiljö.se. Båtmiljö.se är till för båtägare som vill få tips och information om hur man visar hänsyn mot miljön när man utövar båtliv. Man hittar även miljösmarta lösningar för underhåll och rengöring av båten och dess botten, som kan vara bra till hands när man exempelvis mottagit en varning från Havstulpanvarningen.

Läs mer på www.båtmiljö.se

Vill du också få en havstulpanvarning? Smsa "havstulpan start" till 711 20.

Freden 1918 – den europeiska nyordning som också hade sådan betydelse för vår Östersjövärld och som uppmärksammas under Östersjöfestivalen – tog två vägar. En var konstruktiv.

Brexit och populisterna (som likt Viktor Orbán i Ungern avfärdar europeisk solidaritet i flyktingkrisen) bör vi betänka det vi upplevt under det senaste seklet. 1918 såg slutet på ett krig som nästan förstörde vår värld. Därefter följde också konstruktiv diplomati.

Men freden förlorades. Ett sekel har gått. Vad har vi lärt nu? Ska vi förlora den internationella integrationens möjligheter?

Schönberg kände i förväg hur farligt det var. *Friede auf Erden* skrev han före Världskriget. 1928 skrev han i en artikel med bland andra Richard Strauss att liksom man inte behöver vara förelärd för att skriva en kärlekssång behöver man inte tro på evig fred för att skriva en fredshymn. Musik kan ändå öppna sinnen för sann reflektion. Innan ett twitterinlägg bestämmer vårt öde, måste vi välja själva.

FOTO: PONTUS JOHANSSON

MATS KARLSSON
direktör på Utrikespolitiska institutet

SEMINARIUM "FRIEDE AUF ERDEN"
tis 28 aug kl 17.00 – 18.00
Studio 2, Radiohuset
Ett århundrade av reflektion:
Är världen på väg mot fred eller krig?
Moderator: Karsten Thurjell
Med Mats Karlsson, chef för Utrikespolitiska institutet, m fl.
Arr: Utrikespolitiska institutet
Fri entré. Anmälan på balticseafestival.com senast en timme innan seminariet

ERIC ERICSON 100 ÅR
tis 28 aug kl 19.00 Berwaldhallen
Radiokören, Lettiska radiokören och Estlands filharmoniska kammarkör hyllar legendarisk körledare. Bl a framförs Schönbergs *Friede auf Erden*.

Building collaboration and trust in the Baltic Sea Region

The Council of the Baltic Sea States is an overall political forum for regional cooperation.

cbss.org | [facebook/CBSSpage](https://www.facebook.com/CBSSpage) | [twitter/CBSSsecretariat](https://twitter.com/CBSSsecretariat)

